

नेपाल राजपत्र

नेपाल सरकारद्वारा प्रकाशित

खण्ड ७४) काठमाडौं, साउन १४ गते, २०८१ साल (अतिरिक्ताङ्क २०)

भाग २

नेपाल सरकार

कानून, न्याय तथा संसदीय मामिला मन्त्रालय

नेपालको संविधान बमोजिम संघीय संसदले बनाएको तल लेखिए बमोजिमको ऐन सर्वसाधारणको जानकारीको लागि प्रकाशन गरिएको छ।

संवत् २०८१ सालको ऐन नं. ०८

अभिलेख संरक्षण ऐन, २०४६ लाई संशोधन गर्न बनेको ऐन

प्रस्तावना: अभिलेख संरक्षण ऐन, २०४६ लाई संशोधन गर्न वाञ्छनीय भएकोले,

संघीय संसदले यो ऐन बनाएको छ।

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

१. **संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ:** (१) यस ऐनको नाम “अभिलेख संरक्षण (पहिलो संशोधन) ऐन, २०८१” रहेको छ।
(२) यो ऐन तुरुन्त प्रारम्भ हुनेछ।
२. **अभिलेख संरक्षण ऐन, २०४६ को दफा २ मा संशोधन:**
अभिलेख संरक्षण ऐन, २०४६ (यसपछि “मूल ऐन” भनिएको) को दफा २ को,-
(१) खण्ड २.१.१ को,-
(क) उपखण्ड २.१.१.१ को सट्टा देहायको उपखण्ड २.१.१.१ राखिएको छ:-
“२.१.१.१ हस्तलिखित ग्रन्थ, किताब, प्रतिवेदन, आर्थिक विवरण, संविधान, ऐन, नियम, निर्देशिका, कार्यविधि, परिपत्र, टिप्पणी, सूचना, सन्धि, सम्झौता, पत्र-पत्रिका, चिठ्ठीपत्र, लिखत, चित्र, तस्विर, नक्सा, योजना, चार्ट, फाइल, मिसिल, रजिष्टर, लालमोहर, स्याहामोहर, वंशावली, सनद, सवाल, रुक्का, एकछापे, दुईछापे, इस्तिहार, राजीनामापत्र, निर्णय पुस्तिका, भूमि सम्बन्धी तमसुक, भर्पाई, रसिद लगायत यस्तै प्रकारका कागजात वा कुनै प्रकाशन।”
(ख) उपखण्ड २.१.१.२ मा रहेका “कम्प्युटर क्यासेटका” भन्ने शब्दहरूको सट्टा “कम्प्युटर

क्यासेट लगायत डिजिटल वा विद्युतीय रेकर्डका भन्ने शब्दहरू राखिएका छन्।

(ग) उपखण्ड २.१.१.३ को सट्टा देहायको उपखण्ड २.१.१.३ राखिएको छः-

"२.१.१.३ ताडपत्र, भोजपत्र, स्वर्णपत्र, रजतपत्र, ताम्रपत्र, शिलापत्र, काष्ठपत्र, इष्टिकापत्र वा तिनका प्रतिलिपि वा तस्विर।"

(घ) उपखण्ड २.१.१.४ मा रहेको "पहिलो" भन्ने शब्दको सट्टा "प्रकाशनको प्रथम दिवसीय" भन्ने शब्दहरू राखिएका छन्।

(ङ) उपखण्ड २.१.१.४ पछि देहायको उपखण्ड २.१.१.५ थपिएको छः-

"२.१.१.५ कुनै अभिलेख वा चित्र अङ्कित मृण्मय, छालाको गाता, हस्तिहाड, मुद्रा, तक्मा, पदक, मेडल, ट्रफि र सिलछाप।"

(२) खण्ड २.१.२ मा रहेका "उपदफा ५.१.१" भन्ने शब्दहरूको सट्टा "खण्ड ५.१.१" भन्ने शब्दहरू राखिएका छन्।

(३) खण्ड २.१.४ को सट्टा देहायको खण्ड २.१.४ राखिएको छः-

"२.१.४ "कार्यालय" भन्नाले देहायका निकाय वा कार्यालय सम्झनु पर्छः-

- २.१.४.१ संघीय संसद, नेपाल
सरकारका मन्त्रालय, अदालत,
संवैधानिक निकाय, आयोग,
सचिवालय, विभाग वा सो
अन्तर्गतका अन्य जुनसुकै
सरकारी निकाय वा कार्यालय,
- २.१.४.२ नेपाल सरकारको पूर्ण वा
आंशिक स्वामित्व वा नियन्त्रणमा
रहेको संस्थान, कम्पनी, बैङ्क
वा समिति वा प्रचलित कानून
बमोजिम स्थापित वा नेपाल
सरकारद्वारा गठित आयोग,
संस्थान, प्राधिकरण, निगम,
प्रतिष्ठान, बोर्ड, केन्द्र, परिषद्,
पुस्तकालय र यस्तै प्रकृतिका
अन्य सङ्गठित संस्था,
- २.१.४.३ प्रदेश सभा, प्रदेश सरकार र
सो अन्तर्गतका कार्यालय,
- २.१.४.४ स्थानीय तह र सो अन्तर्गतका
कार्यालय,
- २.१.४.५ विश्वविद्यालय, महाविद्यालय,
अनुसन्धान केन्द्र र यस्तै
प्रकृतिका अन्य प्राज्ञिक वा
शैक्षिक संस्था,

२.१.४.६ नेपाल सरकारबाट जारी
आदेश बमोजिम स्थापना
भएका निकाय वा कार्यालय,
वा

२.१.४.७ नेपाल सरकारले नेपाल
राजपत्रमा सूचना प्रकाशन गरी
तोकेका अन्य निकाय वा
कार्यालय।”

(४) खण्ड २.१.६ पछि देहायका खण्ड २.१.७, २.१.८ र
२.१.९ थपिएका छन्:-

"२.१.७ "मन्त्रालय" भन्नाले नेपाल सरकार, संस्कृति,
पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्रालय
सम्झनु पर्छ।

२.१.८ "राष्ट्रिय महत्त्वका कागजात" भन्नाले
अनुसूचीमा उल्लेख भएका कागजात सम्झनु
पर्छ र सो शब्दले नेपाल सरकारले नेपाल
राजपत्रमा सूचना प्रकाशन गरी तोकिदिएको
कागजात समेतलाई जनाउँछ।

२.१.९ "संरक्षण" भन्नाले अभिलेखको मौलिक
स्वरूप, गुण र मात्रामा फरक नपर्ने गरी
उचित वातावरणमा राख्ने, किटाणुरहित
बनाउने, मर्मत गर्ने, सफा राख्ने समेतको
प्रबन्ध गरी परम्परागत तथा आधुनिक
प्रविधिबाट सुरक्षित र व्यवस्थित राख्ने कार्य
सम्झनु पर्छ।”

३. **मूल ऐनको दफा ३ मा संशोधन:** मूल ऐनको दफा ३ को उपदफा ३.२ पछि देहायका उपदफा ३.३, ३.४ र ३.५ थपिएका छन्:-
- “३.३ राष्ट्रिय अभिलेखालयको प्रमुखको रूपमा काम गर्न एकजना महानिर्देशक रहनेछ।
- ३.४ उपदफा ३.३ बमोजिमको महानिर्देशक शिक्षा सेवा, पुरातत्त्व समूहको राजपत्राङ्कित प्रथम श्रेणी (प्राविधिक) को हुनेछ।
- ३.५ महानिर्देशकको काम, कर्तव्य र अधिकार तोकिए बमोजिम हुनेछ।”
४. **मूल ऐनको दफा ४ मा संशोधन:** मूल ऐनको दफा ४ को सट्टा देहायको दफा ४ राखिएको छ:-
- “४. **सल्लाहकार समितिको गठन:**
- ४.१ अभिलेख व्यवस्थित र सुरक्षित तरिकाले संरक्षण गर्नका लागि राष्ट्रिय अभिलेखालयलाई आवश्यक सुझाव दिन देहाय बमोजिमको एक सल्लाहकार समिति रहनेछ:-
(क) सचिव, मन्त्रालय	- अध्यक्ष
(ख) सहसचिव, प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय	- सदस्य
(ग) सहसचिव, अर्थ मन्त्रालय	- सदस्य
(घ) सहसचिव, परराष्ट्र मन्त्रालय	- सदस्य

- (ड) सहसचिव, कानून,
न्याय तथा संसदीय
मामिला मन्त्रालय - सदस्य
- (च) सहसचिव, भूमि व्यवस्था,
सहकारी तथा गरिबी
निवारण मन्त्रालय - सदस्य
- (छ) सहसचिव, मन्त्रालय - सदस्य
- (ज) सहसचिव, शिक्षा, विज्ञान
तथा प्रविधि मन्त्रालय - सदस्य
- (झ) प्रमुख, नेपाल राष्ट्रिय
पुस्तकालय - सदस्य
- (ञ) सम्बन्धित विषयका
विशेषज्ञहरूमध्येबाट
नेपाल सरकारले मनोनयन
गरेको कम्तीमा दुईजना
महिला सहित चारजना - सदस्य
- (ट) महानिर्देशक, राष्ट्रिय
अभिलेखालय - सदस्य-सचिव

४.२ उपदफा ४.१ को खण्ड (ज) बमोजिम सदस्य
मनोनयन गर्दा समावेशी सिद्धान्तका आधारमा
गर्नु पर्नेछ।

४.३ उपदफा ४.१ को खण्ड (ज) बमोजिमका
सदस्यको पदावधि चार वर्षको हुनेछ।

४.४ उपदफा ४.३ मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए
तापनि उपदफा ४.१ को खण्ड (ज) बमोजिमको

सदस्यको काम सन्तोषजनक नभएमा मन्त्रालयले
जुनसुकै बखत हटाउन सक्नेछ।

तर यसरी हटाउनु अघि निजलाई सफाइ
पेस गर्ने मनासिब मौका दिनु पर्नेछ।

४.५ उपदफा ४.१ बमोजिमको समितिको बैठकमा
आवश्यकता अनुसार अभिलेख संरक्षण सम्बन्धी
विज्ञलाई समेत आमन्त्रण गर्न सकिनेछ।

४.६ समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार तथा बैठक
सम्बन्धी व्यवस्था तोकिए बमोजिम हुनेछ।"

५. **मूल ऐनको दफा ५ मा संशोधन:** मूल ऐनको दफा ५ को
उपदफा ५.१ को खण्ड ५.१.६ पछि देहायका खण्ड
५.१.६क., ५.१.६ख., ५.१.६ग., ५.१.६घ., ५.१.६ङ.,
५.१.६च., ५.१.६छ., ५.१.६ज. र ५.१.६झ. थपिएका छन्:-
"५.१.६क. राष्ट्रिय महत्त्वका अभिलेखको सर्वेक्षण, खोज,
सङ्कलन, संरक्षण र संवर्द्धन गर्ने,
५.१.६ख. ऐतिहासिक तथा राष्ट्रिय महत्त्वका कागजात
उपहार, खरिद, लिज वा अन्य माध्यमबाट
सङ्कलन वा प्राप्त गर्ने,
५.१.६ग. कार्यालयमा रहेका कागजातको संरक्षण तथा
व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्यको सुपरिवेक्षण गर्ने,
५.१.६घ. कार्यालय, प्रदेश वा स्थानीय तहले राख्ने अभिलेख
तथा कागजातको संरक्षण तथा व्यवस्थापन
सम्बन्धमा सहयोग गर्ने तथा परामर्श दिने,
५.१.६ङ. अभिलेखको माईक्रोफिल्म बनाउने र डिजिटाइज्ड
गर्ने,

- ५.१.६च. विपद्बाट हानि नोक्सानी हुन नसक्ने गरी अभिलेखको संरक्षण गर्ने,
- ५.१.६छ. अभिलेख प्रकाशन गर्न कसैले माग गरेमा-सर्त तोक्यो स्वीकृति दिने,
- ५.१.६ज. अभिलेख सङ्कलन तथा संरक्षण गर्ने सम्बन्धमा जनचेतना अभिवृद्धि गराउने,
- ५.१.६झ. प्रत्येक वर्ष अभिलेख व्यवस्थापनको वार्षिक प्रतिवेदन मन्त्रालय समक्ष पेस गर्ने,"

६. **मूल ऐनको दफा ६ मा संशोधन:** मूल ऐनको दफा ६ को,-

(१) उपदफा ६.१ को,-

(क) खण्ड ६.१.१ मा रहेका "उपदफा २.१.१.१ र २.१.१.२ मा उल्लेखित राष्ट्रिय दृष्टिकोणले महत्त्वपूर्ण" भन्ने शब्दहरूको सट्टा "उपखण्ड २.१.१.१ र २.१.१.२ मा उल्लिखित राष्ट्रिय महत्त्वका" भन्ने शब्दहरू राखिएका छन्।

(ख) खण्ड ६.१.१ पछि देहायको खण्ड ६.१.१क. थपिएको छ:-

"६.१.१क. नेपाल पक्ष भएको कार्यालयसँग सम्बन्धित सन्धि, सम्झौताको प्रमाणित प्रति,"

(ग) खण्ड ६.१.२ को सट्टा देहायको खण्ड ६.१.२ राखिएको छ:-

"६.१.२ ताडपत्र, भोजपत्र, स्वर्णपत्र, रजतपत्र, ताम्रपत्र, शिलापत्र, काष्ठपत्र,

इष्टिकापत्र वा तिनका प्रतिलिपि वा तस्विर,"

(घ) खण्ड ६.१.३ मा रहेको "पहिलो" भन्ने शब्दको सट्टा "प्रकाशनको प्रथम दिवसीय" भन्ने शब्दहरू राखिएका छन्।

(२) उपदफा ६.२ मा रहेका "पठाउन सक्नेछ" भन्ने शब्दहरूको सट्टा "पठाउनु पर्नेछ" भन्ने शब्दहरू राखी सोही उपदफाको,-

(क) खण्ड ६.२.४ मा रहेका "कम्प्युटर क्यासेटका" भन्ने शब्दहरूको सट्टा "कम्प्युटर क्यासेट लगायत डिजिटल वा विद्युतीय रेकर्डका" भन्ने शब्दहरू राखिएका छन्।

(ख) खण्ड ६.२.५ मा रहेका "उपदफा ६.२.१, ६.२.२, ६.२.३ वा ६.२.४" भन्ने शब्दहरूको सट्टा "खण्ड ६.२.१, ६.२.२, ६.२.३ वा ६.२.४" भन्ने शब्दहरू राखिएका छन्।

(३) उपदफा ६.३ पछि देहायको उपदफा ६.३क. थपिएको छ:-

"६.३क. कार्यालयले प्रचलित कानून बमोजिम धुल्याएका कागजातको सूची सहितको पञ्जिका अभिलेखको लागि राष्ट्रिय अभिलेखालयमा पठाउनु पर्नेछ।"

७. मूल ऐनमा दफा ६क. र ६ख. थप: मूल ऐनको दफा ६ पछि देहायका दफा ६क. र ६ख. थपिएका छन्:-

"६क. प्रदेश सरकार तथा स्थानीय तहले कागजात पठाउनु
पर्ने: प्रदेश सरकार तथा स्थानीय तहले राष्ट्रिय

महत्त्वका कागजातको एक प्रति संरक्षणको लागि राष्ट्रिय अभिलेखालयमा पठाउनु पर्नेछ।

६ख. **अभिलेख संरक्षण सम्पर्क व्यक्ति तोक्नु पर्ने:**

६ख.१ कार्यालयले कागजात संरक्षण तथा व्यवस्थापनको लागि एकजना कर्मचारीलाई अभिलेख संरक्षण सम्पर्क व्यक्तिको रूपमा तोक्नु पर्नेछ।

६ख.२ उपदफा ६ख.१ बमोजिमको सम्पर्क व्यक्तिले कागजातको संरक्षण तथा व्यवस्थापन गर्ने सम्बन्धी अन्य व्यवस्था तोकिए बमोजिम हुनेछ।”

८. **मूल ऐनको दफा ७ मा संशोधन:** मूल ऐनको दफा ७ को ठाउँ-ठाउँमा रहेको “व्यक्तिले” भन्ने शब्दको सट्टा “व्यक्ति, समुदाय वा संघ, संस्थाले” भन्ने शब्दहरू राखिएका छन्।

९. **मूल ऐनमा दफा ७क. थप:** मूल ऐनको दफा ७ पछि देहायको दफा ७क. थपिएको छ:-

“७क. **नेपाल सरकारले खरिद वा स्वीकार गर्न सक्ने:**

७क.१ कुनै व्यक्ति वा संस्थाले आफूले सङ्कलन गरेको ऐतिहासिक, सांस्कृतिक, धार्मिक तथा राष्ट्रिय महत्त्वका अभिलेखहरू मूल्य लिई वा नलिई नेपाल सरकारलाई हस्तान्तरण गर्न चाहेमा नेपाल सरकारले त्यस्ता अभिलेख स्वीकार गर्न सक्नेछ।

७क.२ नेपालसँग सम्बन्धित कुनै ऐतिहासिक, सांस्कृतिक, धार्मिक महत्त्वका अभिलेखहरू

कुनै राष्ट्रिय वा अन्तर्राष्ट्रिय संस्था वा स्वदेशी वा विदेशी व्यक्तिसँग रहेकोमा त्यस्ता संस्था वा व्यक्तिले नेपाललाई दिन वा बिक्री गर्न चाहेमा राष्ट्रिय अभिलेखालयको सिफारिसमा नेपाल सरकारले त्यस्ता महत्त्वपूर्ण अभिलेखहरू लिन वा खरिद गर्न सक्नेछ।

७क.३ यस ऐनमा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि निजी सङ्कलनमा रहेका राष्ट्रिय महत्त्वका कागजातमा कसैले हानि, नोक्सानी पुऱ्याउने भएमा नेपाल सरकारले त्यस्तो कागजात जफत गरी राष्ट्रिय अभिलेखालयमा पठाउन सक्नेछ।"

१०. **मूल ऐनको दफा ८ मा संशोधन:** मूल ऐनको दफा ८ को उपदफा ८.२ पछि देहायका उपदफा ८.३ र ८.४ थपिएका छन् :-

"८.३ राष्ट्रिय अभिलेखालयले कार्यालयहरूको अभिलेख व्यवस्थापनको सम्बन्धमा अनुगमन तथा निरीक्षण गर्न सक्नेछ।

८.४ उपदफा ८.३ बमोजिम अनुगमन तथा निरीक्षण गर्दा अभिलेखको व्यवस्थापन उचित तरिकाले गरेको नपाइएमा राष्ट्रिय अभिलेखालयले संरक्षण र व्यवस्थापनका लागि आवश्यक निर्देशन दिन सक्नेछ। त्यस्तो निर्देशनको पालना गर्नु सम्बन्धित कार्यालयको कर्तव्य हुनेछ।"

११. मूल ऐनमा दफा ११ख. थप: मूल ऐनको दफा ११क. पछि देहायको दफा ११ख. थपिएको छ:-

"११ख. स्वीकृति लिनु पर्ने:

११ख.१ कसैले पनि राष्ट्रिय महत्त्वका कागजात नेपाल बाहिर लैजान पाउने छैन।

११ख.२ उपदफा ११ख.१ मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि कुनै विशेष कारणले राष्ट्रिय महत्त्वका कागजातको सक्कल प्रति केही समयको लागि नेपाल बाहिर लैजानु परेमा सोको कारण खुलाई मन्त्रालयको सिफारिसमा नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्बाट स्वीकृति लिनु पर्नेछ।

११ख.३ उपदफा ११ख.२ बमोजिम राष्ट्रिय महत्त्वका कागजात नेपाल बाहिर लैजाने सम्बन्धी अन्य व्यवस्था नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्बाट स्वीकृत भए बमोजिम हुनेछ।

११ख.४ कसैले यस ऐन बमोजिमको राष्ट्रिय महत्त्वका कागजातको प्रतिलिपि लिन चाहेमा राष्ट्रिय अभिलेखालयले दिन सक्नेछ र

त्यस्तो कागजातको प्रतिलिपि
दिएको जानकारी मन्त्रालयलाई
दिनु पर्नेछ।”

१२. **मूल ऐनको दफा १२ मा संशोधन:** मूल ऐनको दफा १२ को,-

- (१) उपदफा १२.१ मा रहेका “पाँच हजार रुपैयाँसम्म” भन्ने शब्दहरूको सट्टा “पचास हजार रुपैयाँसम्म” भन्ने शब्दहरू राखिएका छन्।
- (२) उपदफा १२.२ मा रहेका “पाँच हजारसम्म” भन्ने शब्दहरूको सट्टा “पचास हजार रुपैयाँसम्म” भन्ने शब्दहरू राखिएका छन्।
- (३) उपदफा १२.३ मा रहेका “तीन हजार रुपैयाँसम्म जरिवाना वा एक वर्षसम्म कैद” भन्ने शब्दहरूको सट्टा “तीस हजार रुपैयाँसम्म जरिवाना वा तीन वर्षसम्म कैद” भन्ने शब्दहरू राखिएका छन्।
- (४) उपदफा १२.४ मा रहेका “पाँच हजार रुपैयाँसम्म” भन्ने शब्दहरूको सट्टा “पचास हजार रुपैयाँसम्म” भन्ने शब्दहरू राखिएका छन्।

१३. **अनुसूची थप:** मूल ऐनको अन्त्यमा देहायको अनुसूची थपिएको छ:-

"अनुसूची

(दफा २ को उपदफा २.१ को खण्ड २.१.८ सँग सम्बन्धित)

राष्ट्रिय महत्त्वका कागजात

१. लालमोहर लागेको कागजात,
२. तत्काल कायम रहेको राष्ट्रप्रमुखको हैसियतमा काम गर्ने पदाधिकारीबाट हस्ताक्षर भएको कागजात,

३. नेपालको राजनीतिक परिवर्तन सम्बन्धी भए, गरेका निर्णय, सम्झौता आदिका सक्कल प्रति,
४. नेपालको संविधान र संविधान निर्माण सम्बन्धी दस्तावेजका सक्कल प्रति,
५. संघीय संसदले पारित गरी प्रमाणीकरण भएका विधेयकका सक्कल प्रति,
६. नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को निर्णयको मूल प्रति,
७. विदेशी राष्ट्र, अन्तर्राष्ट्रिय संघ, संस्था वा अन्य विदेशी संघ, संस्थासँग भएको सन्धि, सम्झौता र तत्सम्बन्धी लेखापढी भएका महत्त्वपूर्ण कागजात,
८. नेपालको समय-समयको नक्सा,
९. देशको सिमाना सम्बन्धी लेखापढी भएका कागजात,
१०. नेपाल र विदेशी राष्ट्रका प्रतिनिधिहरूको संयुक्त विज्ञप्ति,
११. सम्बन्धित मन्त्रालयमा रहने मन्त्रिपरिषद्को निर्णयको मूल प्रति,
१२. देशको शान्ति-सुरक्षा सम्बन्धी महत्त्वपूर्ण कागजात,
१३. अमुद्रित ऐन, सवाल, सनद, खड्गनिसाना,
१४. चल वा अचल सम्पत्तिका हकदैया दर्शाउने कागजात,
१५. संघीय संसदका सदस्यको वैयक्तिक विवरण,
१६. नापी नक्साको कागजात,
१७. कर्मचारीको सिटरोल,
१८. नेपाल सरकार वादी वा प्रतिवादी भएको वा नेपाल सरकारलाई सरोकार भएको मुद्दामा अधिकारप्राप्त अड्डा वा अदालतबाट भएको अन्तिम फैसला वा आदेश,
१९. नागरिकता र नागरिकहरूको मुद्दा सम्बन्धी विषयमा विदेशी राष्ट्रसँग भएको लेखापढीका कागजात,

२०. विभिन्न आयोगका प्रतिवेदन,
२१. देशको ऐतिहासिक, सामाजिक, धार्मिक र सांस्कृतिक महत्त्वका
हस्तलिखित ग्रन्थ तथा अभिलेख, वा
२२. कार्यालय प्रमुखले उचित सम्झेका अन्य कागजात । "

प्रमाणीकरण मिति: २०८१।०४।१४

आज्ञाले,
फणीन्द्र गौतम
नेपाल सरकारको सचिव ।